

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 83.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-moeller02val-shoot-idm140573402894080.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

BREV TIL EN DAME G [ode] F[ru] G [rüner]!

De maa ikke forundre Dem over, at jeg straks uden Indledning begynder paa Teksten til dette Brev. Min Hensigt er, nøjere at forklare et Par Ord, som jeg dristigt, men løseligt, i Gaar Aftes i Samtalen med Dem og Deres Søster lod mig forlyde med. Det er mig næppe muligt at gøre mig fuldkommen forstaaelig for Dem; thi som Følge af Tidens fragmentariske Udvikling bliver jo den ene i vore Dage næsten aldrig ret forstaaet af den anden. Men jeg føler dog, at jeg muligens kunde blive meget misforstaaet, naar jeg lod Sagen bero ved vor mundtlige Dispyt.

Først maa jeg da søge at godtgøre, at jeg ingenlunde har villet komme Kvindens Ære for nær ved at paastaa, hvad jeg paastaar endnu, at det er *uskønt, ja vederstyggeligt*, at et Fruentimmer er Digterinde af *Profession*. Dermed sætter jeg dem hverken over eller under Mænd, da jeg anser det for højst bagvendt at ville anvende saadan Rangforordning paa Vorherres Have. Man kan i det højeste sammenligne Ting af samme Art. Nærmere beset, maaske ej engang det. Saa meget bliver da vist, at man ikke kan bestemme, om f. Eks. et Egetræ eller et Bøgetræ staar øverst paa Vorherres Liste, om et Tordenskrald eller en Poppelpil er højst o. s. v. Men det Naturværk bliver dog skønnest, som kommer Naturens Tanker nærmest, som renest fremstiller Skaberens Ide. Det er altsaa uimodsigeligen smukkeste, at en Kvinde ret er kvindelig. Naar man da paa sin Vej igennem Livet møder en Frøken R, da har 84 man vist ikke Lov til at kritisere den bisarre Fantasi, som Naturen undertiden har overladt sig til i sære Sammensætninger af stridige Elementer; men *skønt* kalder man dog aldrig et saadant Fænomen. Netop samme Virkning gør det paa mig, at tænke mig et Fruentimmer som lærd eller som Digterinde!! Jeg vil ikke appellere til Historien, skønt man deraf lærer, at alle Poetriser have været aandelige Vanskabninger og Misfostre (Sapfo, Mad. Dacier, Mad. Stael, Fru Brun etc. etc.). Men det støder højlig min umiddelbare Takt for det kvindeligt-skønne at se et Fruentimmer tygge paa sin Pen eller sidde med sin Foliant paa Skødet. Derved bliver jeg netop tilmode, som om jeg saa hende spille Trekort og trumfe dygtig i Bordet, bande højt og dyrt, ryge Cigarro, gaa med Vandstøvler, samt med en rask mandhaftig Spyttten at beskrive store Buer i Luften. Der gives en vis aktiv Fremtræden i Livet, hvortil jeg regner Forfatterskab, Digten, Præken, Slagsmaal, som i mine Tanker klæde Fruentimmer ilde. Var De meget ortodoks, kunde jeg beraabe mig paa Apostelen Paulus, som siger, at Kvinden skal være tavs i Kirken.

Betragte vi Poesiens Væsen nærmere, da bliver det endnu mere soleklart. Der gives kun to Arter Digtning. Enten kan den historiske Erindring eller den nærværende Tid afgive Stoffet. Det er vist den højeste Art af Kunst, der opstaar som Efterklang af en herlig forsvunden Tid, hvis Minde i smukke Sagn lever frisk paa alles Læber. Da maa naturligvis nogle særdeles højtbegavede fremstaa, som renest opfatte Billedet af Tidens sluttede Drama. Det sørger den Styrelse for, der ikke lader noget prægtigt forgaa uden Eftermæle. Denne Slags Kunst, hvori 85 Historiens Fostre, lutrede ved Tidens Skærsild, atter træde frem med et fornyet Liv, er et rent Naturprodukt, ligesom de frodige Vækster, der myldre frem af de styrtede Ruiner. Til denne Klasse høre Kongerne for alle Digtere: Homer, Shakespeare og Ariost. Her komme naturligvis Fruentimmer slet ikke i Betragtning. Naar har en Kvinde oplevet Oldtidens Erindring? Naar har hun blot *forsøgt* paa at frembringe noget i egentlig Forstand højt eller stort i Poesien?

Den anden Gren af Poesien er den personlige. Det er den eneste virkelige Kunst, der gives i vor Tid. (Thi de svage, halv hviskende Ekkoer fra Tider, der længst have faaet deres kraftige Ligpræken, fortjene slet ej at regnes med.) Det følger af sig selv, at den, hvis Liv har været rørt af stærke Lidenskaber, kommer, naar Stormen har lagt sig, til Besindighed og kan, hvis han besidder Fremstillingsgave, give os en interessant Fremstilling af, hvad han led og levede. Alle dygtige Digtværker i vor Tid, om de end komme nok saa forklædte frem, have deres Rod i Forfatterens eget Levned. Goethe erkender selv, at Werther og Faust ere Frugter af hans eget lidenskabelige Ungdomsliv, og kuns derved vinde de den vidunderlige henrivende Sandhed. Ihvor stor en Aand Goethe er, har han aldrig villet leve for at være Digter. Hans poetiske Værker ere under hans mangehaande Studier, næsten uden Beslutning, uvilkaarligen komne til Verden. Nu om Stunder at leve for at være Digter, er det samme som at rejse for at gøre Rejsebeskrivelse. Det lader altid ilde at føle for at skildre sine Følelser, men dobbelt, naar Damer gøre det. De kunne, 86 som en Følge af Livets nuværende stramme Fors mer, ikke engang komme til at føre et saa broget Levned, som den maa have gjort, der skal have noget mærkeligt at skildre. De, der have gjort det, ere ogsaa Damer derefter. Den uskyldigste og almindeligste Damepoesi bestaar i Efterligning af, hvad andre have skabt. Men slige Produkter betyde dog i Kunstens Rige slet ikke mer end de almindelige, med Sortkridt tegnede Kopier af Petrark og Laura, Achilles, Homer, Ossian etc., som man ser hænge i et grønt Silkebaand paa Kabinetts Vægge. Men hos de Kvinder, hos hvem Poesien virkelig er noget det vil sige, hos hvem den er spunden ud af deres eget Bryst, er den langt mere *skyldig*. En saadan Digterinde maa ængstelig lure paa alle sine Følelser for straks at faa dem førte til Bogs. Ingen af hendes Glæder, ingen af hendes Taarer gaar til Spilde; alt bliver net registreret i Rim og udstillet for Publikum. Naar hun omfavner sin Moder, tænker hun paa den skønne Attitude, hun derved vinder for sit poetiske Pulterkammer; naar hun spaserer ud i Guds frie Natur, har hun saa listelig en Smule Velinpapir i sin Sypose, for straks at have Værktøjet ved Haanden, om hun skulde

kunne overkomme saa megen Rørelse, som gaar paa et matthissonske Digt. Bliver hendes Elsker troløs (som da vel hverken Gud eller nogen Mand fortænker ham i), da glæder hun sig hemmelig over, at hun dog derved profiterer en Snes Sonetter eller nogle væsentlige Bestanddele til en begrædelig Novelle. Kort sagt, hele Livet igennem sidder hun for sit poetiske Spejl og silhuetterer sine smaa Følelser, saa snart de ere komne halvt til Verden.

87

Dette er, gode Frue, min uforgribelige Mening om Digterinder, og i Følge den vil det ikke forundre Dem, at jeg glæder mig over, at vi endda ikke have fler af det Slags Folk i vort Land. Nu vil jeg bede Dem ikke at blive vred, fordi jeg har gjort Beslag paa Deres Tid med disse Linier. Jeg skulde ikke have vovet mig dertil, naar jeg ikke af Deres Dom om Prækener var bragt til den Mening, at De ikke var saa let at kede. Alvorlig talt, vilde jeg gærne udslette et af de ubehagelige Indtryk, som jeg undertiden nødvendigvis maa gøre paa Dem ved den haarde, drøje, plumpe Maade, hvorpaa jeg saa tit mod min Villie kommer til at udtrykke mig hos Dem. Jeg beundrer virkelig den uendelige Blidhed og Godmodighed, hvormed De finder Dem deri. Paa nogen Tid har jeg ganske maad min Villie faaet den skarpe Fremtræden i Livet, som tit bagefter endogsaa sætter mig selv i Forundring.

Deres hengivne

P. Møller.

88